САНА ОЛОХ

ЧУРАПЧЫ УЛУУЬУЙ ХАҺЫАТА

ХАҺЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 55 (8500). 2000 СЫЛ. ЫАМ ЫЙЫН 20 КҮНЭ. СУБУОТА, СЫАНАТА—1 СОЛК. 10 ХАРЧЫ.

ДЬИЭ КЭРГЭН ЭКОНОМИКАТА

Сибиинньэ оҕото, куурусса хамаҕа, ол эрээри...

Бу дьыл кулун тутар, муус устар ыйдарыгар «Туймаада» ФАПК ноҥуо улууе дьонугар-сэргэтигэр таабарынай кредит кэлэн үлэһиллиннэ. Ол иһигэр 105 сибиинньэ оҕото Хатас сванокомплексыттан аҕалыллан Бахсы уонна Болтоко нэһилиэктэригэр түнэтиллибитэ. Оны таһынан 5,5 тыһыынча курдук куурусса кэлбитэ. Ити быйылгы улууска кэлиэхтээх 6000-лаах квотабытын сүрүннээн санта.

Быйылгы кэлии кууруссалар 3 ыйдаахтар, тас көстүүлэрэ, уонсай туруктара үчүгэй буолаллар, дьон хомаҕатык ыллылар. Кырдьык, былырыынны бастакы сыл аҕалыыларгын чыпча атыттар. Санта кэлбиттэри дьон илэ харахтарынан туган-хабан көрөннөр, эбии сайаанка киирэрэ эбээтэ. Ол быһыытар сорох нэһилиэктэр быйылгы кэлиттэн тиксибэтахтэрэ, оттон сорохтор эбээри ылбыттара да, эсэ да ылыан баҕалаахтара үгүс.

Сибиинньэ оҕолоро быйыл саар бэйэбит улууһуттан иһиттэн дьон иэстэрин төннөрүүлэриттэн уонна базовай хаһаайыстыбалартан түнэтиллиэхтээх этилэр да, бу хамсаһын мөлтөх. Уонсай иэс суумата тахсыһар буоллаҕына, ханнык баҕарар көрүүгүнэн кредити ылбыттар сибиинньэ оҕотунан төлөйүохтээхтэр. Ол туһунан улуус хаһыатыгар ыстатыйа уонна биллэрии да бэрээдэгинэн таһааран турабыт. Эсэ төгүл саматтахха, ол иэскитигэр төлүүр сибиинньэлэт оҕотун бэйэҥитигэр иитэ хаалларыаххытын эмиэ сөп, ким үчүлүөн, Онуоха бу 2000 сылга олорор нэһилиэккэт дьаһалтатын кытта дуогабардаһыаҥ.

Хас сибиинньэ оҕотун, куурусса төбөтүн ахсын вуорма быһыытынан комбикорм уонна туорах бурдук көрүллүө. Эмиэ табаарынай кредит быһыытынан бэриллэр. Быйылгы сибиинньэ оҕотун ылаачыларга улахан чинчийии таҥыста. Холобур, былырыын 1 кг тыыннаах ыйаанынан 63 солк. ааҕыллар эбит буоллаҕына, быйыл баара-суоҕа 35 солк. эрэ. Комбикорм сиэнэтыгар дотация көрүлүнэ: 1 кг 3 солк. 40 харчы. Быйылгы дьыллаах кредит уонна былырыыннгы кредити төннөрүү үсүлүөбүйэтин туһунан итиэннэ санта киирбит уларыйыылары нэһилиэктэр дьаһалталарын баһылыктарын солбуйаччылартан сиһилии билиэххитин сөп, Туох баар балаһыанньа кириитэ баар.

Оссо төгүл былырыын кредити ылбыттар истиллэригэр хатылыыбыт. Иэскитин төннөрөр болдьоохут кэлиэ, аҕаан эрэр. Ол курдук, сибиинньэ оҕотунан төлөөччүлэр болдьохторо бэс ыйынан бүтэр (сибиинньэ оҕото 1,5-2 ыйдаах, ветвакцинацияны ылбыт буолуохтаах). Котор аҥаас көрүүгүн ылбыттар төлөөн бүтэрбит буолуохтаах этиэхтэр. Чурапчы сэлиэнньэтин иһиттэн быһарыыларга иэстэригэр кэлэн дуогабардаһа илик кэм да балай эмиэ эбэх кэбэ баар. Барыы иэстээхтэр испиниэктэрэ, аадырыстара, ким туугу, төлөөнү ылбыта документаҥа костор. Онон аатталан-суоллаан хаһыакка бар дьон истэтиэхтэр таһаартарыах иннинэ дуогабардаһыы бэрэдэгинэн иэскитин төлүүрүгүн сэрэтэбит. Оны тэҥэ үнаталлыбыт күннэриттигэр нечи ааҕыллар итиэннэ кредиккэ, ссудаҕа сайаанканы баэриэххитин сөп. Паром сыыттаҕына төбө көрдүүрүгүнэн аҕалан биэрэр былаанныахпыт, нэһэ-суохтарга. Былырыыннгы иэстэригэр дуогабардаһар дьон 21-572 телефоннга тыа хаһаайыстбатын управлениетыттан билиэҕит, онно кэлэҥит. Харчынан төлөөччүлэргэ сбербаанкка образец ыйаан турар, онно төлүүгүт уонна биһиэхэ квитанциҥытын аҕалан биэриҥит.

Дьиэ кэргэн экономикатын сайыннарыыта «Туймаада» компания эйиэхэ улууска оногор өгөлөрүнэн туһаныс. Компания эйиги түскутугар үлэлиир.

И. НОВГОРОДОВ.

«Туймаада» ФАПК улууска бэрэстэбиитэлэ.

УРАТЫ СЭРЭХТЭЭХ БУОЛУОХХА!

Хаар уулаан, күн уота сылыйан, сайыгыы хонуктар чугаһаан иһэллэр. Оны кытта кэннэ сиргэ-уоҥка уот турар куттала улаатар. Российскай Федерация Правительствотын 1993 сыл балаҕан ыйын 9 күнүнээҕи 886 №-дээх уураабынан бигэргэммит ойуурга баһыартан сэрэхтээх буолуу быраабылаларыттан быһа тардан эсэ төгүл саматыыҥыт.

Баһаарынай сезон устата, ол аата, саас тыаҕа хаар ууллуоҕуттан күҥүн ардахтаах күннэр туруохтарытар диэри, бобуллаллар:

1. Тыаҕа, сиргэ-уоҥка сылдьан түбэһиэх уоту оттуу. Кутааны сирин тула хаһан баран уматыллар. Уоту туттан бүтэн баран уу кутан эбэтэр буоруннан саба ыһан, чахчы умуруоран баран барыллар.

2. Умуллардаҥ эрэ табах тумугун, исписка төбөҕүн быраҕыы, табах күлүн сиргэ төбөйүү.

3. Түргэнник умайар ботуруон быыстырын саҕа туттуу.

4. Сиргэ-уоҥка сылдьан бензин, солярка, арыы ыгмыт тирэхэлэрин быраҕыы.

5. Тыаҕа, баһыыраҕа, хоҕуйаҕа үлэлии турар техниканы заправкалаабын, ол аттыгар табахтаабын, трактор турбатыгар кымыы умуруорара суох буоллаҕына, үлэлэтиллэр бобуллар.

6. Тэриллэлэр, хаһаайыстыбалар, юридическай сирдэйдэр уонна гражданнар гослесфоннга киирэр сирдэрэ—маардарга, үрэхтэргэ, ыраахтыйаларга, ойуур саҕаларыгар, баһына кытыларыгар уонна тыаҕа сыһыары сытар участоктарга орт уотун ыытыллаллар.

Тыаҕа үлэни ыытар тэриллэлэр, хаһаайыстыбалар, юридическай сирдэйдэр, гражданнар эбээһинэстэрэ:

—ойуур иһигэр суолу, бүтэй күрүөнү тутуу, сибээс, уот линиятын тардыы үлэлэрэ бүнүттэрин кэннэ мас төбөҕүн, мутугу, түргэнник умайар матырыйааллары хомуйан ыраастаабын;

—тутуу, оттук маһа көрилларбит дэлэҕэлэр ыныгыы үлэлэр кэннилэриттэн саас ыам ыйын 10 күнүгэр диэри ыраастаан, мутуктара уматыллан туттарыллыахтаахтар;

—сиргэ таһыллыбатах тутуу уонна оттук маһа ыстаабылланан, саҕаанаан туруоруллан сайыгыы оттүгэр хаалларыллыахтаах.

Быйыл саас чаһынай сектор оттуттан улуус иннигэр да, нэһилиэктэргэ да саһаан, тутуу маһа киирэтэ эбэх. Оттон олохтоох лесхоз үлэһиттэриттэн ордер суруттаран ылыы олус аҕыйах. Онон мас көрдөрэ көҥүл ыла пликтэр бу күннэргэ ыларга тиэтэйиҥ. Бу ыйга бөрөбиэрки рейдэлэрэ ыытыллыахтара. Көҥүлэ суох мас көрдөн тутуллубут гражданнар материальнай уонна административнай эбиэскэ тардыллыахтара диэн сэрэтэбит.

Л. ПЕУСТРОЕВ, лесхоз инженера.

СГУ ФИЗИКО-ТЕХНИЧЕСКЭЙ ИНСТИТУТУН АҺЫЫ ТУҺУНАН

СР Президиэнэ М. Николаев 2000 с. ыам ыйын 4 күнүүлэрэ Ыйааҕынан «XXI үйэ бастакы чиэппэригэр СР идэҕэ үрдүкү үөрэхтээһини сайыннарыы концепциялары», «СР физико-математическай хамсаһыыта» Президент программатын олохтоох киллэрии уонна физическэй, инженерный уонна технологическай дириҥник үөрэхтээһин сайдыыларын хааччыйарга ууруохтаата.

М. К. Аммосов аатынан Саха государственнай университетын Физико-математическай институтун физическэй факультет базатыгар аҕарго;

СР Үөрэҕин министерствотта Дьокуускайдааҕы сибээс электротехникумун Дьокуускайдааҕы госуниверситет балансатыгар биэриэхтээх;

Саха государственнай университетка бэлитии баар идэлэри уонна үлэһит ахсаанын челүүнэ хаалларан туран, Дьокуускайдааҕы электротехникуму СГУ физико-техническэй институтун радиотехническай колледжыгар уларытан тэрийиэхтээх.

Ыйаах быһыытынан, быйыл радиотехническай факультетка 80, энергетическэйгэ 70, физическэйгэ 85, радиотехническэйгэ 40 миэстэ көрүллүөр. СР Үөрэх, Экономикаҕа уонна бюджетаһынан министерстволара 2001 с. саҥа үөрэх заведениета тэриллиитигэр сибээстээх ороскуоттары туос сыалынан өгөрөллөрүгэр сорудахтаннар.

«ЭЛЬФ» ОСКУОЛАЛАРГА КОМПЬЮТЕРЫ АҺАЛЫАҺА

ДЬОКУУСКАЙ. Биһиги республикабытыгар хаһаайыннааһын барыы эйгэтигэр үрдүк техникалар сатыыларыгар салгыы олохтоноллор. Итиннэ үөрэхтээһин даҕаны эмиэ туора турбат. СР Үөрэҕин министерствота республика оскуолаларыгар анаан тыһыынча кириигэ компьютеры атылаһар. Ыытыллыбыт күрэхтэһии түмүгүнэн итиннэ аҕалар быраан республикаҕа даҕаны, Саха сиригэр тас өттүгэр даҕаны биллэр «Эльф» компаниятыгар тиистэ.

СПА.

Улахан ситиһиигитинэн!

Муус устар 16—17 күннэриттэр Москваҕа «Оскуола-2000» диэн Аан дойдутааҕы быыстапкаҕа биһиги республикабытыттан Үөрэх министерствота, Орто аҥал үөрэхтээһин департамена, президентскай ситимнэ киирэр бары оскуолалар кыттыыны ылыллар. Саха сиригэр 20 лауреат, ол иһигэр, Чурапчытааҕы физическай культура уонна спорт института, Мугудайдааҕы Ивановтар «Баҕа саная» авторскай, Чөрүөх, Павловскай орто, Дьокуускай 23, 38 №-дээх оскуолалар уо. д. а. Оттон Соловьев орто оскуолата ситиһиилээхтик кыттан Дипломунан наҕараадаланна.

Быыстапкаҕа Саха Республикатын павильона үгүс киһи болҕомтотун тарта. Үөрэхтээһиҥэ уһуйаантан, оскуолаттан саҕалаан үрдүк үөрэххэ тиийэ утумнаах дириҥ үлэ ыытылла сылдьарын итэҕэтэ Россияҕа тыа оскуолаларын сайыннарыыта хамсаһын саҥа саҕаланан эрэрин иннинэ Саха Республиката бу өттүнэн иннинэ күөнтэ сылдьарын үгүс педагогтар бэлиэтэлэтилэр. ЧФКСИ ректора М. Д. Гуляев аҥаас институттарга сылдьан хардарыта комплексүнэн үлэлээһиҥэ кэскэтин ыытта, көрдөрөн үөрэтиигэ тутуллар эбэх матырыйаалларын, компьютердарын булан аҕалла. «Спортивнай психолог» идэтин ылыыга саҥа хаймыханы арыйар былаанныах Россия Үөрэхтээһиниэ академиятыгар сырытта.

Е. КАЖЕНКИНА.

ЭТИИЛЭРДЭЭХПИН

Чурапчы историята ахтыллыахха айылаах бэрт үгүс дьоннордоох, миэстэлэрдээх. Атын улуустартан итэҕэйэ суох помохтордоохтут. Ол дьонмутун, ытык миэстэлэрбитин дьоҥҥо билиһиннэрэр кыахпыт суох. Бэйэ музейдаахпыт үлэлээбэт. Дьиэтэр, помох буолбут Улуу Кудаҥсаттан саҕаланан кэнсэтэххэ, балай да сэйэн тахсыа этэ: Стеллой Дума депутата Уот Ыстааравын, Уот Субуруускай, Чурапчы «холотуускана», хоту нөөрүллүү... Бэрэбээскитэ суох бүгүнгү суох. Итиннэ сибээстээн, үйэтитиигэ мин маннык этиилэрдээхпин.

Үйэтитии киниэнэ музей турар томторун өгөрүохха. Таҥара дьиэтин олбуорун сэргэхсиитээххэ, эбэнсабын биэриэхха. Соторутааҕыта бэкэрниэ буолан турбут дьиэни Албан аат дьиэтинэн оногоруохха. Улуустут баар-суох киэн туттар дьонун—икки Геройбут Протодьяконов Г. Д. уонна Константинов Р. И. иэдэтэннньэктэрин икки мааны томторго эр-бинр туруоруохха биитэр сэргэстэбиннэри олордуохха. Дьиэсэргэ, улуус нэһилиэктэр дьаһалталара бу бөҕүруоскка ылсаллара, ойуу-санаалы түмэллэрэ иаада.

И. ПАВЛОВ,

Саха АССР үтүөлээх учуутала, улуус бочуоттаах гражданина.

Кырдьар саас кырыыс буолбатын туһугар

Социальнай комуснэ

Редакцияҕа кырдьаҕастар ыйытыктар суруйаллар. Ордон-бийиэ хаалар улуустарыҥ пенсионнай сулуусуо ыарыйыыр, маҥнай-бастаан тылдаах суруттара хото кэлэр: «Соционнарга сылыгыллыттар, пенсия суотугар чоҕотон сыаналаах бородуукта ылан үөрбүттэр, материальнай көмө оборторбуттар уо. д. а. Холобур, Хатылыыстан уруккута ороҕуон, республика биллэр механизатора С. Н. Яковлевка пенсияны дьиэҕэ тиэрдэччиэн үчүгэй. С. Д. Батарина туһунан маннык суруйар: «Туос бийиэ эйэҕэс-сайыаҥа, сыл курдук түрүннүк сылдьыҥ бийиҥиэ, кырдьаҕастары, үөрдүү астыныаҥ».

Пенсияны тиэрдиэ отделыстар барыта 20 нүөмэр үлэлиэр. Управление тэриллиэҕиттэн хаҥас сир холбарыйбыккы, түүн суобастаахтык үлэлиэн, дьон-сарга ыытыллыбыт ыйытыктар ааҕыллаллар суохтар: Семен Петрович Кудрявцев (Белгород), Роман Дмитриевич Фомичёв (Сылыг), Любовь Константиновна Протодьяконова (Алаҕар), Акулина Семеновна Нестерова (Чурапчы), Мария Львовна Колесова (Одаҕаан), Клара Михайловна Алексеева (Хаҥалас). Бу дьон аҥардас пенсияны түмэтиэхтэрэ улахан мунурдаммат—пенсиолэрдэрэ кытта ыыс сибэкэ олохтоохтуулэрэ, хаалар кыһалҕаларын салаллаҕа тиэрдэччилэриннэн, мунаарар бөҕөргөстөрүгэр хоруйу биэрэччилэриннэн ниилэр буолуохтар. Саха тахсыбыт уураахтары, моралтаннай актыбаҥнаастар алдьыркаан төрөтөн иһэллэр, онуоха анаалаах үөрэх ыытыллар. Пенсияҕа тахсыыга докумуоннар толору, чуолкай буолаллар эрдэхтэр. Итиннэ-быһыаҥас хаанар бораай? Нэйилэхтэн сырыы аҕыйы иннитэ, тоҕостоҥ үүс күн-дьыл ааспыттыйар, сорох ойуна-сырыыта да ыаллыбат. Итиҥ иҥэтэ көмөҕө бу аҥнаах ыаллар...

Управление кырдьаҕастарга болдьоҥнолоохтук сыыһаҥнаабыт холобура буолар диэтэлиннэ, бука, оҥоҥнооччу буолуо суоҕа. Быйыл улууска былыыр ыыллыбыта 100 сыыһа туолар үбүлүөйүнэн сибээстээн медицина ветераннарыгар, Аҕа дойдуну көмүскэччилэр, Дьаҥылар: аҕа дойдуттааҕы күннэрдэриэ Үрэх Куоратаҕа кырдьаҕастар дьиэлэрин олохтоохторуттан, Уһуу Кыайыы 55 сылыгар сорох ветераннарыгар, сэрии кыттааччыларын ордооботоруттан. Бэлэх-бэлиэскэ эмиэ ордо, поруот тутуутуттан биллэриллибит Тыгын тиэс оскуолатын тутуутуттан 30 тыс. солк. көмөлөстө, «Основная профилактория»ҕа бу сыл бөлүс кэнэтэр 25 нүөмэ сылыллыаҥ. Улууска ыытыллар улаатыннан комплексный эмиэ күрүөлэнэ көбөөрүт. Хоҥтуората турар төмөрдүөхэ «Сбербанка» диэрэ уулуссаны оборторуута суолу тутар-оремуннуттар ГУП-ка 50 тыс. солк. оҥоо аҕыйыт сыыллыахха талыллыбыт.

Былыргы пенсионнай сулуусуо барыта 39 үлэһитэах, ол иһиттэр эйэлээх курдук, 16 пенсия тарҕатаччы, 6 хаччыйар үлэһит (хараабыт, суоттаар, дьиэ хомуйааччы) кииннэр. Оҥоо хаҥатыгар үлэлиэччитэ—17, Нюргуннан 14-дэрэ үрдүк төрөөхтөөхтөр, үс киһи ньиэхтэн (СГУ-ҕа, Тыа хаһаайыстыбатын академиятыгар, Санкт-Петербург университетыгар) үөрэнэллэр. Оҥоо дааҥка сулуусуо үлэһиттэрэ аттестациаллары үрдүк таһымнаахтык аһаллар.

Управление сүрүн сорудахтарыын страховой усуноостары ыыталлар хомуйуу, пенсияны сөкүүнэ олоҕуран аналыы, оку болдьоҕор тиэрдии буолаллар. Усуноойу хомуйуута управление аҥаардыт сыа тэҥэ республикаҕа иккис миэстэлэммит, отдел кылаабынай боломуоччуйа А. Е. Филиппов үлэтэ үрдүктүк сыаналаммыт гыҥа дойдуга үтүөлэрин иһин II степеннээх орден медаліын ылбыт.

Кыаллыбыт Дьокуускай куоратыгар тиэс квартиралаах, Хайа да дуоһуйаҕа үлэлэбитим диэн киһиэхэ хорсуннаах кэбистэрэн ыытыбат, түгэнэ үлэбит уратыта үүс киһи үлэлэстэриттэн сөрдөҥнөбөппүн.

Пенсияны аналыы уонна төлөөһүн отделыстар 20 2 сыл иннитигэр бөлөмнөнэллэрэ. Пенсиолэр ыстаатыстыгар ыйаан ыыталлар сылыгар бигэрдэн бырыыстан эйэлээх уолаттаахтар сылыгар бигэрдэн эбиллэн 20-ө тэҥнэн хаалыахтаах. Сааскы урукку пенсияны ыыта сыҥдьан үлэлиэччилэр иккиэн сыл буоллаҕа-буоллаҕа дааннайдарыы түһэрэн ыыталлаан ааҕар. Пенсиоо реформа ыытыллыыта, ордук уларытыылар киллэрилиллэллэрэ нүүтүүлэр.

Надежда Ивановна итэр сорох үлэлэтиллэрэ пенсиялаах быыл муус устар 28 күнүгэр РФ Пенсиялаах фондатын уонна СР Правительствотын икки сиэннэй фондатын уонна СР Правительствотын ордуларыгар түһэрсиллибит Собуотаҕын буолар. Бу ис хоһоонун быһаарар биэрэрэтэр управление начальника В. Н. Макарованнан кэрдиистүм.

—Итэ Собуотаҕын бэрт сыраан сиҥнэхтиин. Республикабыт Правительствата ыкы сылы быһа биэрэн ылтарыстыны турууласпыта. Россия Пенсионнай фондата (председатель М. Зурабов) Саха сирэ бөҕөтө опохтообут бары кэмчиталаарга (45 сааһын туолбут ойохтообут бары кэмчиталаарга, ыарыыстыттарга, ыаллыыстыттарга пенсиялы аналыыр. о. д. а.) сотороҕо, оҥоо-эрдэ тэлэммит үбү-төлөөрөргө мидьүөбүтэ, ол толоруулар эрэ түбэлтэлэтэр аҥаа баттаһаллар. Ол толоруулар эрэ түбэлтэлэтэр аҥаа баттаһаллар. Эпэтиэн курдук, кытаанах, кэмэҥнээх хоҥсотын түмүгэр итэ уо сыл дьаһаахтаах Собуотаҕынан ыыт баттаанна. Урукку оттуулар Пенсионнай фондаҕа волуосту хомуйуу, пенсияны аналыы, төлөөһүү, дьиэҕэ тиэрдии—барыта туо-туһунан сулуусаларыгар толоруллаллар, ол бөлөхтэх быыр сиҥиэ ыыталлыыллыбыт. Бу соҕотох Саха сирэгэр эрэ баар. Маны Россияҕа бөҕөргөтүллүөх. Маны даҕаны эттэхпэ, пенсия суотугар бородуукта биэриллэ эрэ Саха сирэ аҕа баастыыра кэлиэхтэр.

—Страховой усуноойу хомуйуу туруга туох суоттуу, болдьоҕо, дьыыт кэстэрэ аччатыгын түгэнэн быһаарыллыа сыҥаа?

—Итэ улууска уу-хаарыы хаалыыта быһаччы тутулуктаах. Маны даҕаны улуустар дьаһалталыыллар нахаанымыт эти. Кинэ быыстыы ыытар улэбитин ойуур, ыарыыныс, ыаллыыт дьыл туһугар оҥоһуллуллар дьаһалталарга мөлдьи болдьоҥнолоохтук сыҥаанаахтар. Ол эрдэҕэ ыыт баарын үрдүнэн Пенсионнай фондаҕа кэлэллэрэ быстаардар, сойор-сыһар предприятиелэр, тэрилтэлэр аҥаа суохтар. Улахан пастаахтэрэн аттаатахха, хаһаайыстыбаларын «Чыыпаарай» 782 тыс.; «Мыаҥаҕаай» 526 тыс., «Чурапчытрэстрой» АО 1 млн. 516 тыс., «Мелиоратор» ГУП 428 тыс., федеральный почтовай сибээс 455 тыс., Сылаанаҥы оттребобщество 94 тыс., бөл госкомлен курдук аҥыйах үлэлиэхтэх дьонуо тэрилтэ 32 тыс. солк. пастаахтар. Бөлүннэ туруулаах итэннэр 10 млн. 641 тыс. солк. усуноос сиэ кааҕа ааҥк. Итэ барыта улуус пенсионнардарыгар туһалыахтаах, ыыстар ааҕыллыыларыгар, бу сулуусла ыыннык сайдыыгыгар туһалыахтаах. Үс сыалыгыгар эрдэҕэ сылдьар.

—Республика Пенсионнай департаментэ эйиги улэстэрэр-хамсыстыгар дьайыыта хаайдаҕый?

—Сулуусолар үлэлэрэ эмиэдэ хонгуруолта тутуллар, суоҕ-сарсы да хаалар оттуларыттан ордук. Инникитин Саха сирэ Пенсионнай департаментэ Россия Пенсионнай фондуо итэҕэйиэхтэрэ уларытыллыахтаах, оҥоо бэлэмнэнэн үлэ бырыынаҕа дааннаа үлэ дьаһаныллыахтыах сыыстыылар. Ревизиялыыллар бэрэбиэркэлэр түмүктэрэ гынтэй. Быйыл департаменттан дириэктэрбыт бастакы солбуйааччы П. Д. Баранныковтан сорудах уонна тиэйэр аҥаас хайыһаанна нэрэр-бөлүнньэр республикаҕа сылайааччылары хонон бардылар. Сыыһабыт хуһаанна суох.

Кыҥыаҥнаах ыуоҥуоҕай тэлгэҕэ туруор дьиэттэн хаҥа сайаатта: ыстаҥуоҕэн, сарсыҥыгыа эрэлэ хуулуоҕун тахсар. Кырдьар саас тиэрдиэ кырыыс буолбатын туһугар үлэлиэр ньоомут сиҥиҥнээх туруохтуулар!

М. СИДОРОВА.

ҮТҮӨ ДЬЫАЛАҢА КЫТТЫЫАН

Кытаанах аймаҥынан олохтоохтоно республика үрдүнэн тэнийбит «2000 сылга—2000 үтүө дьыалаҕа» диэн хомсаһыынна кыттыһан, 30 ый устаатах, 18 м туоратаах, 12х9 м иннинээх аймаҥынан дьиэлээх улахан арочнай гаранньа тутар сорудахтар.

Бу күннэргэ саалаа аҥылаата түһорулунна. 600 бөрөбөнэ бэлэмнэнэллэр, хайдыгарыыта саҕаланна. Бэлыыгай хаһаайыстыбаларын уонна олохтоох сокуоле трактористара моой-ардах ыллаана 50-нуу бөрөбөнөнэ кэлэллэрэ эрдэлэр, суоттаардар М. Неустроев, А. Аржаков эрдэҕэ суох, бэлэрэх туруу тутуу матыырыаллэрэ таһаалар.

Кытаанахтар саҥа үйэ үүнүүтүн кэрсэ онно тутуулуу олохтоох кэлэлэриттэ дьулуйуоллар;

«СИР СИМЭХТЭРЭ»

Итэннэ аатталаах конкурс Кэлэтиҥ үөрэхтээх үөрэнэллэрэ уонна уонуттар дьиэрэ сылдьыстах кыраҕаннарга ыытыллыыта. Конкурсу «Кэлиэхтэ кэскилэ фонд үбүлүөйүгэ, ырыа-тойук аргыстаах Монгуонтар дьыл иэдэтиэрэ тэриллэ. Барыта саҥа оскуолаттан, үөрэнэллэтэн 39 кыраҕаннар ааҕа бастаан сценаҕа тахыстылар. Грав-при хаһаайдыыллар Кытаанах орто оскуолатын III дьиэлэрэ уонна Кыйдаанна Игнатьева буоллар.

130-ҕа КИЭҺИ КЫТТЫЫЛААХ

Тааттаа улуунун Игиэй (Дэбдэрэ), Дьулай (Туора Күөл), биҥиэхтэрэ Арылаах уонна Кытаанах хоҥнохтоордорго спорка-тэбэарыстыы-нарсүүгүүрдэрэ үгэстэ кубулуйан эрэр. Быйыл 130-ҕа спортсмен трофи-хаһаайыга, мас-тардыбыыстыттар уонна сахалыы ойоҕуулаах (5 көрүн) күрэхтэстилэр. Эрийиллэлэх кэнсилэр ыыталларынан Туора Күөл хаҥаандата бастаата. Иккиһэ кытаанахтар, үсүһү арылдаахтар ылыллар.

ТӨППИТ АТАҺЫН ХУБУЛУННАТ

Нэйилэннит бастыҥ спортсмен ыччатарыгар Олег Парфенов уонна Дмитрий Варвашков нарааттэрэлэр аҥаат саасҥы күрэхтэһиигэ Чаҥыртан, Хаҥаастыттан, Алаҕаттан уонна ыаллыы Уус-Алдан улуунун Сылгыдьыттан барыта 60-ча киһи хайыһар суохтар тахсыбыттара.

Бу күрэхтэһиигэ хаһан баҕалаах эйэҕэс. Оо курдук, 60 саастарын аҥаат Хайыастыттан ветеран А. Евграфов, Дарпыттан хирург Д. Павлов, Кытаанахтан тренер И. Попов таатыыр спортсыттан тэйбэккэ, хаһыаты хаһан эрэ кэрдэн курдук гынан тобо-Иван Попов 5 км сүрэ 19 мүнүүтүнэн ыстан, үтүө эдэҕэрдэн, оҕолоору ыыйан сиэтэрбүтэ. Кинэ бу дистанцияны 45 сыл аҕаран эттүгэр подуолинскэй уерэнэ ыйаатан эрэ ардыы түгэннэн кэлэрэ. Дьэ, бу буолар бөҕэ дорообуйатын жэрдүүү, чэл олох түмүгэ.

И. ПОНОМАРЕВ.

Кытаанах.

ТИЭРГЭН

Дьиэ кэргэнгэ аналлаах таһаарыы

БАЛАҺА ДЬИЭ КЭРГЭН АЛАН ДОЙДУТААҺЫ НЭДИЭЛЭТИГЭР АНАНАР

ХАС БИИРДИИ ЫАЛЫНАН

Дьиэ кэргэн күнэ аан дойду үрдүнэн, ХНТ 1994 сылы Дьиэ кэргэн сылынан биллэриэҕиттэн, быйыл сэттис сылын бэлиитэнэр. Бу күнү бэлиэтээһин хас биирдии дьиэ кэргэнигэ көмүскэллээх эрэмньини уонна эпиэтинэһин үөскэтэр. Дьиэ кэргэн, дьахтар, оҕо усулуобуйаларын туһугар, көмүскэллээх оҥоруулуга туһаайыллаах 40-са ыраах ыйаахтар, уураахтар, дьаһаллар тахсыннар, үгүс өрүттээх үлэ ыытылынна, көмө оҥоһуллар.

Улууска бу дьаһаллары олохтоох киллэриигэ Арылаахтан, Төлөйтөн ураты пәһилиәктэргэ хас биирдии ыалы кытары чопчу үлэлэһэр дьиэ кэргэн специалистэра үлэлиллэр. Ол курдук, паспордаһын ыытыллар. Төбө ыал чаһынай дьиэҕэ, уонсайга олорорун, туох хаһаайыстыбалааҕа, сирдээҕэ барыта учуоттанар. Итэ түмүгүн быйыл улууспут 70 сыла туолуутугар аҥаан хаһыат нөҥүө биллиһиннэрэн турабыт. Дьиэ кэргэнигэ, оҕоҕо социальнай-педагогическай көмө кинигэрэ 1996 сылтан тэриллэн үлэлиллэр. Хас биирдии ыал кыһалҕатын быһаарыыга, атын да проблемаларын чэпчэтиигэ тустаах үлэлэр бу кини нөҥүө ыытыллаллар. Одьулуунтан, Хонтоҕоҕо баар кинигэр үлэлэрин опытын билсэр сыллараах улуустааҕы семинардар буоллулар. Чуранчы сэлиэниэтигэр быйыл кини саҥа аһыллан түөлбэлэри түмэн үлэтин саҕалаата.

1999—2000 сыллар оҕо саас уонна оҕо спордун сылларынан биллэриллибиттэрэ. Улуус анал программа ыытыан үлэлиир. Сыл түмүгүнэн бюджеты таһынан 1241968 солк. суумалаах көмө оҕо тэриллэлэригэр, ыраас дьаһаллары ыытыыга оҥоһуллуннар. Бу барыта спонсордаан көмө. Төлөйтө Е. Е. Адамов дьиэ кэргэнэ учууталлар олорор уонсайдарын бэйэтин күүһүнэн туппута. Билигин тустуу сааратын тута сылдьарын эмиэ үтүө холобур быһыытынан ахтыахха сөп. Итинник айыы саныаалаах меценаттар, спонсордар оҕо аймах туһугар өссө киэҥи толкуйдуохтара диэн эрэнэҕи баҕарыллар. Оҕо балаһыанньатын тупсарар сыаллаах итэ Оҕо сылларын ыытыыга толорор дирекция программа оҥоһуутугар Грант биллэрбитэ. Онно биһиги улуустан 8 тэрилтэ, биирдиилээн дьон кыттыбыттарыттан алталара тигистэ: Хатылы пәһилиәгин (баһылык У. Н. Атласова) «XXI-с үйэ барыла» диэн программата, В. Д. Пинигина «Мин тиэргэним уус-уран оҥоһуктара» диэн авторскай үлэтэ, улуустааҕы тыа хаһаайыстыбатын управленнета (начальник К. Ф. Оконешников) харчынан бириэмийэлэнэллэр. Оттон «Кэскил» (сэбиэдиссэй С. М. Захарова), «Береска» (сэбиэдиссэй Н. Е. Никитина) уһуйаннар уонна Хаҥахсыт орто оскуолата (директор В. В. Дьячковскай) медицинскэй тэриллиэн бэлиэтэнэллэр.

Оҕо тэриллэлэрин итэ аһылыгынан хааччыйыыга биһиги управленнебит көмөнү сыллата оҥорор. Былырыын оҕо сайынгы сынньалаҥар 3 лаҕыырга көмөлөспүүт, быйыл да бу көмө салҕаныа. Быйыл сайын барыта 30-тан тахса дьиэ кэргэн бириигэдэлэрэ, лаҕыырдара 300-чэкэ оҕону хабан үлэлиэхтэрэ. Оҕолор тереппүттэрин кытары сүөһү-ас көрүүтүгэр, оҕуруокка, сир астаах ыытыыгар сылдьыахтара, дохуот аахсыахтара.

Чөл олох бөҕөнүгэ биһиги улууска саҥа турар буолбатах. «Саҕах» реабилитационнай кини тэриллиэ-ҕиттэн саҕалаабын үлэ барар. Олунньу ыйга аҕалар улуустааҕы конференцияларын тарийэн ыыппыппыт. 90-са аҕа мустан эр киһи, аҕа обществоҕа, оҕо интэринэт оруолун уонна кыттыытын туһунан саныа ахастаспыттара. Түмүкпэ ыытыры ылынан, пәһилиәктэр икки ардыларыгар күрэхтэһии балаһыанньалаах биэрэгэтэн, билигин үлэтэ-хамнаһа ыытылла-сылдьар. Иккис сылын Аҕа күнүн бэлиэтэтибит. «Ытык аҕа» конкурс ыытыллар. Үс аҕа—Улахан Күөлтэн сарын ветерана, 12 оҕолоох С. В. Макаров, Хадаартан үлэ, спорт ветерана, эмиэ 12 оҕо аҕата И. Д. Лукин, Арыллаахтан тыыл ветерана, 9 оҕолоох М. И. Иванов республикатааҕы конкурска кыттан Махтал суругу, сыаналаах бэлэҕи ылылар.

Чөл, чэбдик олохтоох буолуута общественнай тэриллэрэ, түмсүүлэргэ тирэҕирэбит. Барыта 11 общественнай түмсүү, ыраас хайысхалаах кулууптар баалар. Улуустааҕы Дьахтар сүбэтэ (А. С. Иустинова), «Чэбдик» доруобуйа кулууба (салайааччы Л. Д. Баранкова) бөҕөнү үлэбитигэр күүс-көмө буоллаллар. Уонсайынан эттэхха, ордук ийэ, дьахтар киһи общественнай олохтоох тардыһыылаах, манна күүстээх ангардарбыт ылсаллара буоллар олохпут хаба эрэ оттүнэн туспуо, сайдыа этэ диэн саныыбыт.

Тыа ыалын экономикатын сайыннарыы республика салалтата ыытар бөҕө сүрүн политикатынан буолла. «Тиэргэн» тускулбут тыа ыалларын хаһаайыстыбаларын I съезиэтэр бөҕөрэммитэ. Ыытыллар үлэни дьонсэргэ өйдөөтө, бэйэни бэйэ дьаһанан, көрүнэн, дохуот киллэрии бөҕөнүгэ турар. Хас биирдии ыал экономиката туруктаах буоллаҕына республикабыт государство быһыытынан саҥа кирбиини ылара саарбаҕа суох. Үлэни сатаан тэрийэр, байыылыт олохтоох ыаллар бөҕөхэ аҕыйаҕа суохтар. Сылантан А. Н., В. М. Макаровтар маҥнайгыттан республикатааҕы быыстапка-дьаарбанка дьиэ кэргэнниэн бастааннар 15 тыһ. солк. бириэмийэлэнэллэр. Дьиэ кэргэн кооперативын тэрийэн А. А. Аммитов дьиэ кэргэнэ Президент Грамын хаһаайыннаан буолла. Чыаппараттан Н. Н. Лыткин дьиэ кылын ыраас көрүнүн иитэр, оҕолоро күүс-көмө буоллаллар. «Илин-2000» дьаарбанкаҕа Чакыртан А. С. Ануфриева оҕуруот аһын үүнээригэ бастыгынан аатталла. Чакырдар бүтүн пәһилиәгиэн ыраахтыы ылынан, ол ыытыылларын бастакы үрдэлин олохтоох киллэрдилэр. Иннинэ оттуулар пәһилиәктэриэн саҥа салааны—ремесленничествоны сайыннарыы, кэтэх хаһаайыстыбата суох ыал ахсаанын аччатыы, сайыллыахтаһын боппуруоһун быһаарыы сорук быһыытынан турар.

Социальнай төлөбүрдэргэ тохтоотоохо, билигин көмө барыта аадырыстаах оҥоһуллар. Быйыл 340 эрдэх, ийэлиит оҕолоох ыалларга, тулаайах оҕолорго гуманитарнай көмө бородуукталаах түҥэтиллиэ. Операцияҕа барар, суһал көмөҕө наадыйар дьоннго управление нөҥүө көмө, ыралаах да буоллар, оҥоһуллар. Ыарахан тирэхтэҕинэ, ыраас балаһыанньаҕа киһи-киһиэхэ көмөтө, ийдеһүүтэ пәһилиәктэриэн, түөлбэлэриэн ыытыллар. Ол курдук, Одьулуунтан оҕолоо түбэһэн эмиэ олбут киһи дьиэ кэргэнигэр 5000 солк. көмөнү оҥордулар. Хатылылар операцияҕа барар оҕоҕо хартыынан көмөлөстүлэр, ыыдаҕаайылар күрэхтэһэ барар оҕоҕо түөлбэнэн спонсордаатылар. Итэ иннинэ көмө сир-сир аайы тэриллэр. Эдэх сыл биэргэ олорбут ытык-мааны ыалларбытыгар улуус дьаһалтатын эттүттэн материальнай көмө сыллата оҥоһуллар, кинилэр аатталра, ситиһиилэрэ «Ытык олох» Бочуот кинигэтигэр киллэриллэр.

Оҕо ыйдаҕы пособиета нәһэ суох төлөнөн ыһар, 7211 оҕо пособие ылар. Эдэр ыалларга кредит-пособие управление кинэн үлэлиир оҕолоох дьиэ кэргэни өйүүр отдел нөҥүө көрүллэр.

Дьэ, бу курдук дьиэ кэргэн боппуруоһуттан ыраас оруттээх үгүс үлэ ыытылларын. Оттон хас биирдии дьиэ кэргэн ыал буолан тэриэн олорууттан эпиэтинэстээх буолуохтаах. Хас биирдии ийэ, аҕа оҕотун хайдах иитэриттэн, кини хайдах киһи буолан тахсарыттан иннинэ олохпут, сайдыыбыт тутулуктаах. Дьоммор, дойдубар туох үтүөнү, туох туһалааҕы оҥордум диэн ыйытыы күннэтэ туруохтаах.

Улуус бары олохтоохторун Дьиэ кэргэн аан дойдутааҕы күнүнэн итэҕитик, истиҥник эҕэрдэлээбит! Эйигин дьиэ кэргэнитигэр таптаны, ытыктаһыыны, истиҥ быһыыны-майгыны, чэпчэ-чэбдик олоҕу уонна этэҥэҥэ буолууну баҕарабыт. Иннинэ олохпут саҥаа хоту салалларыгар, сайдарыгар, биай-талым буоларыгар хас биирдии улуус олохтоохо, кини дьиэ кэргэнэ бэйэтин кылаатын киллэрэн диэн эрэнэбит.

Мария САВВИНА,
улуустааҕы дьиэ кэргэн политикатын уонна социальнай көмүскэл управленнетын дьиэ кэргэнигэ отделын начальника.

Таптал кыыма саҕыахтын

Соторутааҕыта саха сиэнэлээх барыта собулэн аҕар «Саха сирэ» хаһыаппытыгар Татьяна Павлова «Быа сиэнньгэһиэн...» диэн ыстатыйата тахсан тоһоолоох дьиэ кэргэни, ийэни-аҕаны долгуйпута буолуой?! Быыкыйааннаах кыыстаах хайдахтаах ыраах-сонноох, хорутан-хомойон, кэлэйэн бу күн сиригэр барбыта буолуой дии саныаатахха, турар да, олорор да сир суохха дылы...

Маннык ыар сүүк бөҕө эрэ улууһунан мунурданыа диэн бэйэни уоскутуннар ыраахтаан сыыһатын бүтүннү олохпут туоһулуур. Хаанна да тиий—арыгы, арыгы, арыгы... Арыгыһыт аҕа—оҕо, ийэ хараҕын уута, оттон арыгыһыт ийэ—бу дьиэ кэргэн эстиитэ. Хас биирдии ыал аттынааҕы ыалбытын кытары олоххо корсуллар уоруубутун, хомолтобутун кэпсиэ үлэлэстэн үйэбитин моҥуубут. Дьиэҕэ даҕаны кэлин аймахтыы курдук буолуоҥ дуо? Биһиги, саҥыара барбыт дьон, ыаллар бэйэ-бэйэлэрин кытаары ойоосүһэн олоруулара үгүс үтүө оруттэрдэҕэр эмиэ холобуру билэбит. Чугас ыалын ойобуулуэн сан саҕаттан салҕанан өрүһүнэн, биллиэн бэйэлэрэ бастыгынар кэккэлэригэр киирбит ыаллар аҕыйаҕа суохтар. Дьэ, маннык саҕаланан эрдэҕэ түөлбэнэн бэйэни салайыныы, хас биирдии ыал олоҕун-дьаһаҕын билии, кини кыһалҕатытар көмөлөсүһүү диэн. Түөлбэнэн үлэ быйыл тэриллэн үлэтин саҕалаан, Чуранчы сэлиэниэтин сэргэхситэн, түмэн, биир тыыннаах эрэр.

Дьиэ кэргэн педагогическай кинигэр «Быа сиэнньгэһиэн...» диэн ыстатыйаны дьүүлэһиэн буолла. Социальнай педагог Т. Н. Феофанова сэлиэниэ ийитэр төбө ыраахан олохтоох ыал, хас ийэр-аһыыр ийэҕэ баарын ийитиннэрдэ. Мунньах кыттыылаахтара ыраатыны уонна ыраатыттары утары сорунуулаах-тык охсуһарга модьуйдулар. Ийэр-аһыыр ийэни-аҕаны атаахтатан, төбөлөрүттэн имэрийэн бүтүөҕүт, оҕо бараҕын хараҕын уута тохторун тохтотуоҕут диэн абарэн-сатаран турар эттиилэр. Хас биирдии ыраатыны кытаары үлэни күүһүрдэр инниттэн барыы тэриллэлэр бөҕө эрдэҕэ буоллаллара эрэйиллэрин саныаттылар.

Сэлиэниэ ийиэҕэ Аҕа түмсүүтэ (салайааччы И. Г. Макаров) биирдии кийиэн иистэҥэн үлэни саҕалаата. Үөрэхтээччилэр бөрөсөдэгэ кэйиллэрин бэйдиэ хаамыыларын тохтоторго тороппүттэртэн саставаах рейдэлэри ыытарга сүбэлэстилэр. Кини ийиэччи пәлэҕэх-аҕалаах уонна оҕолорутар сөптөох болҕомтону уурбат ыаллары кытары түөлбэнэн үлэҕэ тирэҕирэн далаһыннаахтык үлэлиирэ быһаарыллыбыт.

Суорума суоллаанныт ыраакый кыысхаан сир-сир ахсын биир саастыылаахтарын ийэлэрин-аҕаларын харахтарын аттын, сүрэхтэриттэн таптал кыымын саҕыахтын диэн турааммын, хас пәһилиәк ахсын түөлбэнэн, биирдиилээн ыалынан олохпут чөл уонна туруктаах буоларын туһугар ыытыыг диэн ыйытабын.

В. АТЛАСОВА,
Минтэски Алаһыныаҕы түөлбэ салайааччыта.

Ыал буолан—50 сыл

Ырыаҕа ыалламмыт, хоһоонтоо холбомуут Тэйэр Хайа тэллэҕэр турар Мырыла бөҕүөлөгэр төрөөн-үөскээн ыал буолан олорор Марфа Алексеевна уонна Иннокентий Алексеевич Федоровтары ыһыы көмүс сыбаайбаларынан истиҥник эҕэрдэлиибит!

Үйэ аҥара. Бу кэм устата эн-мин дэсиһэн ыллэхтик олорон, теруут оҕону толкуйдаан, колхоз, совхоз үлэтигэр үлэлэн пенсиҕэ тахсыахтарыгар диэри торообут пәһилиәктэрэ сайдыытыгар үгүс сыраларын уурбуттара. Бочуоттаах да синиэлэлиигэ кырдьаҕастар си-дьүгэр олорботтор, байалара кылайаллаарыынан сүөһү-ас тутан, оҕолоругар-сиэнэриигэр көмөлөһөллөр. Марфа Алексеевна уустаан-ураанаан иистэҥэрин собулуур, сатаабата диэн суох. Иннокентий Алексеевич ырааҕы ыйдаҥардар ыксарыылаах, ыллыктаах саныаалаах, эдэригэр хотуулаах үлэһит, тулхадыйбат тулаһыныаах эркин курдук эрэллээх улахан дьиэ кэргэн баһылыга, аҕата, эйэтэ.

Федоровтар 5 оҕону төрөтөн, үөрэттэрэн дьон-сэргэ оҥортоотулар. Улаханнара Евдокия СГУ-ну бүтэриэҕиттэн оскуолаҕа математиканы үөрэтэр, билигин Тулагыта олорор. Алексей Ригатааҕы авиационнай институту бүтэрэн идэтинэн Муомаҕа үлэлиир, оҕолоро номнуо улаатыллар. Василий тыа хаһаайыстыбатын техникумун бүтэрбита, билигин төрөөбүт пәһилиәктэр дьаһалта баһылыгын солбуйааччыта, түөрт оҕолоох дьоһун ыал аҕата. Григорийдаан дьонун кытары олорор, дьиэҕэ-уокка көмөлөһөр, көрөр-истэр туттаах киэрэ. Оттон ыра уоллара Кеша Муома улууһугар оҥорданар.

Елена НЕЛАКИРОВА, Мырыла.

Криминальнай хроника

Бу аасыыт иэдиэлэҕэ, ол обэтэр ыам ыйын 8—14 күннэригэр, улуус үрдүнэн маннык быһылааннар уонна бэрэсэдэги нэһиилэр регистрацияланнылар. Ыам ыйын 9 күнүгэр «Суһал комо» фельдшерэ Местникова телефонунан Чурапчы сэл. Ермолаев уул. олохтоохо Ноговицына Е. Е. кырбаан дьиэтигэр «Суһал комонуу» ыытыран иэрдорбутун туһунан биллэриитигэр милиция участковай инспектора Саввин М. И. тиийэн, кинини тоннуут уола кырбаабытын быһаарда. Туохтан, тоҕо маннык быһылаан тахсыбыта быһаарыллар.

Бу ый 13 күнүгэр Чурапчы сэл. Коркин уул. олохтоохо Петров И. Е. Мыҥдаҕаайы бөҕүөлэгэр баар дьиэлэриттэн «Минскэй» мотоцикллара уонна «Планета» мотоциклларын 2 колуеһэлэрэ сүүнүтүн туһунан тыллабыра бэрэбиэркэлээн сылдьар. Эмиэ бу күн Чурапчы сэл. олохтоохо Птицын А. А. Чурапчы сэлиэнньэтиттэн Мыҥдаҕаайы диэки барыыга 14 км тэйиччи Кулуба Ыыстааҕа диэн сиргэ баһаар баран эрэрин туһунан тыллабырыгар ИДьО даҕыуурунай чаһын оперативнай дьаһалынан баһаар 7 чаһынын умуруорунуна. Билигин итти түбэлтэ бэрэбиэркэлээн сылдьар. Ыам ыйын 14 күнүгэр сарсыарда 5 чаас 40 мүн. саҕана Чурапчы сэл. Советскай уул. 37 №-тэр совхозунай саахын ситэ илик Васильев Юра атаҕар сааман дэнгиэммитин туһунан «Суһал комо» диспетчерэ Гоголева биллэрдэ. Бэрэбиэркэ түмүгүнэн кинини кытта биргэ сылдьыбыт эмиэ совхозунай саахын ситэ илик Х кылаас үөрэнээччитэ Попов Александр алҕас дэнгиэбитэ чуолкайдаана. Хантан, ким саатын ылан сэлиэнньэ иһигэр ыытыламмыттара быһаарыллар. Оҕолору кытта саа хаһаайыттара эмиэ эмиэкэ тардыллаллара чуолкай. Маннык дьаҕатан эттэхха, бултааһын кэмэ кэлбитинэн, саалаах дьон сааттан ураты сэрэхтээх буоларыгыт иннэ.

Торонуттэр совхозунай саастарын ситэ илик оҕолоргутугар саны бас-баттах биэрэриттэн тохтотуу. Саны хатааһыннах сэйфэҕэ уурарыгын умнума.

Иэдиэлэ устатыгар арыгы испит туруктаах сылдьаннар малларга, дьон олорор уонсай дьиэлэригэр, уулуссаҕа айдааннаар, охсуһаннар улуустаабы суутуан араас көрүнгэзэх миэрэҕэ тардылыннылар: Макаров Иван Константинович—1952 с. төрүөх, Улахан Күөл олохтоохо, «Чыраадыма» баанньай хаһаайыстыбатын үлэлитэ, Сидоров Юрий Леонидович—1973 с. төрүөх, Үрэх Күөрэ олохтоохо, үлэтэ суох, Шадрин Геннадий Гөнзыхович—1978 с. төрүөх, Чурапчы сэл. олохтоохо үлэтэ суох, Попов Николай Николаевич—1978 с. төрүөх, Чурапчы сэл. олохтоохо, үлэтэ суох, Максимов Семен Иннокентьевич—1978 с. төрүөх үлэтэ суох, Макаров Александр Федорович—1975 с. төрүөх, Чурапчы сэлиэнньэтин олохтоохо, үлэтэ суох, Пинигин Иннокентий Михайлович—1977 с. төрүөх, Дирин бөх., ОГПС инструктора, Захаров Сергей Гаврильевич—1976 с. төрүөх, Чурапчы сэл. олохтоохо, пенсионнай сулууспа управлениетын охраннита, Анемподистов Гаврил Михайлович—1963 с. төрүөх, Уорҕа олохтоохо, үлэтэ суох.

Маны таһынан арыгы испит туруктаах техниканы ыыта сылдьаннар ГИБДД инспектордарынан тутулланнар миэрэҕэ тардылыннылар: Пономарев Иван Николаевич—1960 с. төрүөх, Чурапчы, «Чурапчы» МТС тракториһа, Павлуцкай Аркадий Васильевич—1978 с. төрүөх, Болтоко, оскуола суоппара, Макаров Алексей Семенович—1961 с. төрүөх. Чурапчы, үлэтэ суох. Буренин Александр Алексеевич—1958 с. төрүөх, Чурапчы. Арыгы испит туруктаах общественнай сирдэргэ сылдьан 45 киһи отделга аҕалылыннылар.

Общественнай бэрэдэги көрүүтэ «Илин эйгэрэ» түөлбэ ыччаттарыттан 4, физкультура уонна спорт институтуттан 9 киһи бэйэлэрэ транспортаах кэлэн иккитэ кэмэлостүүлэр. Оны тэҥэ үөрэх управлениетыттан, Чурапчы сэлиэнньэтигэр баар оскуолалартан барыта 24 киһи дьиҥнүүрүнайдаатылар.

Бултааһын, айылҕаҕа сыыһыанньы кэмэ саҕаланна. Дьон-сиргэ уоттан хаһаанньыталаҕар да сэрэхтээх, улууспуутуттар сайынгы комиэ бэрэдэги олохтоохуннга күүс-көмө буоларгыт иннэ.

А. ЭВЕРСТОВ,
милиция капитана, ИДьО оперативнай дьиҥнүүрүнайа.

Улуустаабы үөрэх управлениета, Чурапчы сэлиэнньэтин оскуолаларын педколлективтара итиэннэ ИДьО оҕо хоһун инспектордара оҕо бэрэдэгин көрүүтэ хаамбыктаах рейдэлэри муус устар 21 күнүттэн ыыталлар. Маны сэргэ учуоткка турара оҕолору хонтуруоллааһын, оҕолор мустар сирдэрин, иччитэх турар дьиэлэри бэрэбиэркэлээһин буолла. Рейдэни Чурапчы орто оскуолата (директор В. Н. Коркин) ордук тэрээһиннээхтик ыытта.

Рейдэлэр түмүктэринэн 10 чаастан түүн уулуссаҕа бырааһынныык кэмигэр 40 оҕо тутулуннна, мэччат дискотекатыгар сылдьан 16 үөрэнээччи, ол иһигэр 6

РЕЙДЭЛЭР ТҮМҮКТЭРЭ ХАЙДАҔЫЙ?

ЧРОСИО, 5 Чурапчы орто оскуолатын. 5 Одьулуун орто оскуолатын үөрэнээччилэрэ. Аны итинник туруктаах 15 оҕо тутуллан төрөппүттэр ыстараастыннылар.

Маннык рейдэлэр хас нэһиилэк ахсын ыытыллалар. Оскуола, түөлбэ биригэ улаатаһыннарын түмүгүн оптоһуллар бу дьаһаллар кэҥиэтээхтэрэ кэбиниэ, 2 оҕо үөрэммэккэ олорон баран Чурапчы орто оскуолатыгар үөрэхтэрин саҕалаатылар. Одьулуунга иккиэ оҕо сүтэн баран көһүннүлэр.

Үөрэх управлениетын иитэр үлэҕэ отдела.

РЕДАКЦИЯ ПОЧТАТЫТТАН

ОЙУУРДААХ КУОБАХ ОХТУБАТ

Мин, сэттэ уон сааспын лаппа аасыыт киһи, ыыйбатым-хаппотум эйбэх. Хата, ону дьонум-сэргэм оруу көмөлөһөр буоланнар эрэх-турах сананан, дьон тэҥинэн үөрэ-көтө олоробун.

Кыһын ийбэлиттэр обществоларын салайаччыта А. Н. Дмитриев салаллатынан, тэрээһиннэнэн «Арчы» түмсүү оҕолоро Саша Окоешников, Витя Сивцев, Ваня Старостин, Ильюша, Ион Артемьевтар оттук масын хайытан биэрбиттэрэ. Аны бу сотору таа-ҕыта Мутудайдааҕы Ивановтар «Баҕа саана» авторскай оскуолаларын учуутала Анна Федоровна Ноговицына салайаччылаах VI кылаас үөрэнээччилэрэ иэйиилэхтик дьаһалтата киллэртэрбит бикр массыына оттук масын сабаанньан кэбистилэр.

Дьэ, ситэ курдук бар дьонум үтүө көмөлөрүнэн, амарах сыһыаннарынан ирэлланан хас саҥа күн үүнэрин чэпчэкитик көрсөбүн. Бар дьоммор махтал-быс, сырдык саная-ҕытынан тулаҕытын сырдата, сатыы тайаҕа, аттаах ойбоо буола турун, кыраныымматы аһынар-хаҥыйар күн саная-ҕыт соҕурүйбэтин диэн алгыспын тиэрдэбин.

П. И. НОВГОРОДОВА,
тыыл, үлэ ветерана.

ӨССӨ ТӨГҮЛ ЫТТАР ТУСТАРЫНАН

Ханна да көр—ыт олус элбэтэ! Томтор-томтор ахсын, илии-арааа үөрдүөн сылдьаллар, «сыбаабалаах» маргыар-иргиэр бөрөтө. Оҕо-уруу таһырдьа тахсыан да дьулайар. Ким ыкка ыытыртарыан баҕарыай эбэтэр иҥэ-аҥа оҕотун ыт айаҕар таһааран биэриэй? Аны сотору ыырайдэр маччайыэхтэрэ, оччоҕо ыт куттала ордук улаатар, суһуҥу ыт туниут түбэлтэтэ төһөлөөхтө буолбутай? Маныаха нуурусааны туппуттарын эбии кэбис.

Саас ахсын бэйиэ сылдьар ыттары олоруу ыытыллар даҕаны, кодьүүһэ кыра быһыылаах, аҕыйаабыттара көстүбэт. Ол иһин мин маннык этиилэхпин. Ыал таллаһатын манаттарар буоллаҕына, сыапка тутуун. Кыахтаах сиэнкэ иһигэр сыратыннардын. Үчүгэйдик аһаттын. Сатаан корбот-истибэт буоллаҕына, иннэтин. Хас биирдии ыттаах малтан ый аайы усуйуос харчыта хомуйуохха. Ону төлөөбөтөх ыал ытын суох оторуохха. Итэ усуйуостан киирбит үптэн бырадьаагы ыты-куосканы олорооччулэри хамнастыахха. Оччоҕо эрэ ыты иитии кэм бэрэдэктэнэ түһүө этэ. Аны ыттар аналпаларын, прививкаларын, хонтуруолга ылыахха.

М. МАКАРОВА,
Чурапчы сэл. олохтоохо.

ҮӨРЭНЭ КЭЛИҢ!

Чурапчы улуһуннаабы гимназия бэс ыйын 15—16 күннэригэр 2000—2001 сс. үөрэх дылыгар X технический кылааска набор ыытар.

КИИРИИ ЭКЗАМЕННАР:

1. Математика (сурутуман).
2. Физика (тест).
3. Нуучча тыла (айар сорудахтаах диктант).

Экзаменнары аасыыт оҕо собеседованиета барар.

ИРДЭНЭР ДОКУМУОННАР:

1. Сайабылыанньа (миэстэтигэр толоруллар).
2. Үөрэх таабыла.
3. Характеристика.
4. Медицинскэй карта.

Документтары тутуу—бэс ыйын 14 күнүгэр.

Гимназия аадырыһа: Чурапчы сэл., Петровскай уул., 29. Тел. 21-409.

Гимназия дирекцията.

АТЫЫЛЫЫБЫТ

1995 сылларааҕы УАЗ-31512 автомашинаны. Сыаната—45 тыс. солк.

1990 сылларааҕы МТЗ-82 тракторы. Сыаната—85 тыс. солк.

Сыаналарын сорботун бартерга кэпсэтиэххэ сөп.

Чыаннара бөх. Молодежнай уул 2 №-гэр эбэтэр 28-318 тел. биллэһиэргитигэр.

ҮЛЭҔЭ ЫҢЫРАЛЛАР

Улуустаабы нэ дьыала отделыгар—ЭВМ оператора (армияҕа сулуусталаабыт биир эр киһини), юридическай, гражданскай үрдүк үөрэхтээх иккі следователь.

Одьулуун нэһилиэгин дьаһалтатыгар—кылаабынай бухгалтера.

Ийбэлиттэр обществоларыгар—продавеһы.

Дьарыктаах буолуу кинээ.

ОБЪЯВЛЕНИЕ

Чурапчинскай филиал НСК «Росгосстрах-Арчыс» сообщает номера выигравших страховых свидетельств по добровольным видам страхования, заключенным в марте, апреле 2000 года:

192521
192611

Выигрыша—добровольное медицинское страхование, которое включает в себя полное обследование в Поликлинике № 1 №. Якутска (Президентское), сроком на 3 дня.

Тыыл, үлэ ветерана, хоту иэйиҥнэлэх ыытыллааҕа, Болтоҥо нэһилиэгин олохтоохо

КАПРЫНОВА Пелагея Гавриильевна

өлбүтүнэн дирин кутурҕаннарын тиэрдэллэр:

—Күндү балтылара, эдэйдэрэ, аймахтара Капрынова Пелагея Гавриильевна өлбүтүнэн кэргэнигэр Иннокентий Константиновичка, оҕолоругар, кийиттэригэр, сиэнэригэр, бары аймахтарыгар Одьулуунтан Михаил, Елизавета Ефимовтар, Константин, Федосия Матвеевтар, Екатерина, Иван Захаровтар, Мария, Василий Неустроевтар, Аграфена, Владимир Гоголевтар, Мыҥдаҕаайыттан Полина, Павел Собакиннар, Таатааттан Егор, Варвара Ефимовтар диэн кэргэттэрэ.

—Кэргэнигэр Капрынов Иннокентий Константиновичка, оҕолоругар, сиэнэригэр Болтоҥоттон Егоровтар, Чурапчыттан Собакиннар, Егорова, Хатылыттан Атласовтар.

—Саҥастара Пелагея Гавриильевна өлбүтүнэн кэргэнигэр, күндү убайдарыгар, педагогическай үлэ ветераныгар Капрынов Иннокентий Константиновичка, оҕолоругар, сиэнэригэр Болтоҥоттон, Мыҥдаҕаайыттан Картузовтар, Пермяковтар.

—Күндүтүк саныыр саҥаһа Капрынова Пелагея Гавриильевна өлбүтүнэн кэргэнигэр убайыгар Иннокентий Константиновичка, оҕолоругар, кийиттэригэр, сиэнэригэр Барашкова Анастасия Герасимовна.

—Кэргэнигэр, ветеран учуутала, үөрэнээччилэригэр Капрынов Иннокентий Константиновичка, оҕолоругар, сиэнэригэр Чурапчыттан РСФСР үөрэҕириитин туйгуна, улуус бочуоттаах гражданина Р. М. Саввин, Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутала Д. С. Постников.

БИЬИҢГИ ӨҢӨБҮТҮНЭН ТУЬАНЫҢ!

Дьокуускайдааҕы «Элегант» ателье-салонтан каталогунан көрөн трикотаж таннар таҥастары аҕалан биэрэргэ нэһиилэнньэтэн саҥаастары ылабыт.

Маҕаһыыммытыгар итиэ ателье-салон сыанатынан атыыта трикотажнай таҥастар баалларын.

КЭЛИҢ, КӨРҮҢ, САҤААСТААҢ, АТЫЫЛАҺЫҢ!

Аадырыспыт: Чурапчы сэл. уул. 50 №-рэ. Тел. 21-600.

«Саргыланна» маҕаһына.

Редактор Г. Г. ПОПОВ

НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор — 21-332, отделы — 21-263.

Учредители (соучредители) газеты — Редакция, Администрация улуса, Правительство Республики (Саха Якутия). Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам.

Индекс газеты 54807

Чурапчинская улусная типография. Национальной издательско-полиграфической компании «Сахаполиграфиздат».

ЗАКАЗ № 55. Подписано в печать: 19. 05. 2000 г. Тираж 2369.

Автор суруттар этиллэр саҥа редакция позициятыгар пилдьа сөп түбэһэр буолбаттар. Суруллар ыйыллар чахчылар кирдьыктаахтарыгар эмиэ эмиэ саҥа иитэр ууга бейиэ сөп.